ÚSTAV SVETOVEJ LITERATÚRY SAV
INSTITUTE OF WORLD LITERATURE SAS

Roman Mikuláš a kol.

Podoby literárnej vedy

Teórie – Metódy – Smery

VEDA
vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied
Bratislava 2016

Obsah

Úvod 7

Poetika (Tibor Žilka) 11
Rétorika (Tibor Žilka) 19
Genológia (Tibor Žilka) 31
Štylistika (Tibor Žilka) 38
Verzológia (Tibor Žilka) 45
Metrika (Tibor Žilka) 54

* * *

Literárna hermeneutika (Roman Mikuláš) 60
Pozitivistická literárna veda (Roman Mikuláš) 67
Literárna komparatistika (Róbert Gáfrik, Miloš Zelenka) 74
Tematológia (Miroslava Režná) 93
Dejiny ducha (Roman Mikuláš) 102
Fenomenológia literatúry (Ladislav Šimon) 108
Ruský formalizmus (Soňa Pašteková) 113
Štrukturalizmus a poštrukturalizmus (Pavel Matejovič) 124
Recepčná estetika (Roman Mikuláš) 137
Literárna sociológia (Andrea Mikulášová) 147
Kritika ideológie (Ladislav Šimon) 156
Analýza diskurzu (Roman Mikuláš, Andrea Mikulášová) 161
Semiotika a literárna veda (Krisztián Benyovszky) 172

* * *

Literárna komunikácia (Ľubomír Plesník, Roman Mikuláš) 190
Naratológia (Zuzana Malinovská) 205
Intertextualita (Ján Jambor) 220
Translatológia (Marián Andričík) 237
Historiografia literatúry (Soňa Pašteková) 244

* * *

Verzológia

TIBOR ŽILKA

Verzológia je súčasťou literárnej vedy, predovšetkým poetiky, ale niekedy sa pokladá aj za súčasť štylistiky (Josef Hrabák, František Miko). Na jej označenie sa používa aj termín náuka o verši. Pozostáva zo štyroch relatívne samostatných odvetví: 1. prozódia je náukou o prozodických vlastnostiach konkrétnych jazykov a ich využití pri vytváraní rytmu v poézii, 2. metrika je zameraná na výskum organizácie verša, 3. strofika je náukou o vytváraní istých typov menších celkov v rámci básne alebo celkovej štruktúry básnického celku, 4. stichosemazia sa zameriava na sémantiku básnického textu, skúma jeho význam z hľadiska funkcie, slovného predelu a nedištinktívnych prozodických prvkov.

Verzológia skúma podstatu verša, ktorá spočíva v tom, že báseň sa zväčša vytvára viazanou formou, kým prózu charakterizuje neviazaná forma reči. Viazanosť básne sa zakladá na istej pravidelnosti výskytu slovného prízvuku, dĺžky verša alebo na pravidelnom striedaní dlhých a krátkych slabík. Osobitným výstavbovým prvkom verša je rým, ktorý sa tiež zakladá na pravidelnom opakovaní istých slabík na konci verša a dodáva popri rytme básni eufóniu. V básni sú pravidelne rozložené slovné prízvuky, čím sa text líši od prozaickej vety, kde táto pravidelnosť rozloženia prízvukov chýba. Svedčí o tom i táto ukážka:

Trochej / **zvo**ní / **a**ko / **skle**ná / **hra**na,
šumí / **hlad**ko / **a**ko / **vo**da / **riečn**a,
mne je / **mil**šia / **bú**ra / **roz**ihraná,
divou / **ste**pou / j**az**da / **ne**bezpečná.

S. H. Vajanský: Trochej

V básni sa opakujú dvojslabičné slová alebo slovné celky (mne je), a to až na posledné slovo, ktoré je štvorslabičné. Podstatou rytmu je tu slovný prízvuk, ktorý sa systematicky vyskytuje na nepárnych slabikách – na prvej, tretej, piatej, siedmej a deviatej slabike v 10-slabičných veršoch. Výnimku tvorí iba 3. a 4. verš v poradí, kde je na konci štvorslabičné slovo (rozihraná, nebezpečná) s prízvukom na prvej slabike slova, čiže v celkovom poradí na siedmej slabike. Pravidelnosť však štvorslabičné slovo nenarúša, lebo ide o častý jav v poézii, ktorý sa nazýva dipódia.

Obyčajne po prečítaní prvého verša očakávame, že bude nasledovať podobne organizovaná jednotka (ďalší verš). Očakávaniu, ktoré v nás

vzbudzuje prvý verš, zodpovedá rytmický impulz. Predovšetkým rytmický impulz robí jazykový celok veršom, a preto je jeho podstatnou zložkou. V uvedenej ukážke rytmický impulz vytvára pravidelné opakovanie prízvuku na nepárnych slabikách, ale aj pravidelne sa opakujúci počet slabík vo všetkých veršoch. Osobitným eufonickým prvkom básne je rým. Tu dochádza k opakovaniu slovných prízvukov na tej istej slabike vo verši, ako aj predeleniu počtu slabík v jednotlivých veršoch. Tento typ verša nazývame sylabotonickým typom verša. Rytmický impulz však vzniká aj striedaním krátkych a dlhých slabík vo verši (časomiera) alebo pravidelným opakovaním prízvukov vo verši bez prihliadnutia na počet slabík (tonický verš), alebo len pravidelným opakovaním veršov s rovnakým počtom slabík a pauzou v strede jednotlivých veršov (sylabický verš).

* * *

Verzológia ako veda vznikla už v antike. Základy položil Aristoxenos z Tarentu v 4. storočí pred Kr. vo svojom diele *Základy rytmiky* (Štraus 2003, 394–395). Autor vysvetľoval básnický rytmus princípmi, ktoré boli vyvodené z rytmu hudby a tanca. Gréci položili základy pre teóriu časomerného veršového systému, orientovaného na pravidelné striedanie dlhých a krátkych slabík. Keďže gréčtina rozlišovala dlhé a krátke slabiky, rozvinul sa v tamojšej poézii tento typ verša, čiže na vytvorenie básnického impulzu sa využíval časomerný prozodický systém. V metrike sa presadili dve protichodné metrické sústavy: a/ rozoznávajúca osem- až deväť metier (Hefaistion, Heliodoros), b/ tzv. varronská sústava, ktorá rozlišovala iba dve základné metrá (daktylský hexameter a jambický trimeter). Všetky ostatné metrá sa odvodzovali od týchto dvoch metier ako ich varianty (Vlašin a kol. 1977, 406). Základy gréckej verzológie prevzali aj Rimania a pod vplyvom gréckej metriky sa sformulovala latinská časomerná metrika. V stredoveku sa časomerná metrika stala normou pre tvorbu básnických textov, ale iba do obdobia, kým sa texty tvorili v latinčine, prípadne v gréčtine. Keď sa namiesto latinčiny začali používať národné jazyky, v niektorých jazykoch (angličtina, nemčina, ruština, poľština) chýbali predpoklady pre časomieru, lebo sa v nich nevyskytovali dlhé samohlásky. Tým sa vylúčila možnosť striedania dlhých a krátkych slabík, a preto časomieru bolo treba vystriedať iným typom verša. Takto sa udomácňoval v poézii sylabický, sylabotonický alebo tonický typ verša namiesto časomiery.

V 20. storočí sa ruská formálna škola zameriavala na zvukovú stránku verša, osobitný význam pri posudzovaní básnického (umeleckého) textu pripísala práve forme. Boris Tomaševskij kladie dôraz na eufóniu v básnickom texte, pričom rozlišuje kvantitatívnu eufóniu (eurytmia) a kvalita-

tívnu eufóniu (Tomaševskij 1971, 82–96), ba hovorí aj o grafickej forme. Samostatnú časť jeho *Poetiky* tvorí komparatívna metrika a v nej samostatné kapitoly o časomernom systéme, slabičnom (sylabickom) systéme, o prízvučnom systéme a potom prechádza na veršové systémy v ruštine. Ruská formálna škola sa koncentrovala na vzťah medzi veršom a jazykovým systémom, lebo z tohto systému vyrastá spôsob veršovania v národných jazykoch. Nový rozmer výskumu dáva štrukturalizmus, predovšetkým pražská lingvistická škola, najmä jej hlavný predstaviteľ Jan Mukařovský v rozbore Máchovho *Mája* uplatnil nové metódy pri rozbore básnického textu. Práve jeho zvuková analýza básnického textu je najoriginálnejšou časťou interpretácie, kde dochádza k záveru, že v básni nielen rytmus a rým sú nositeľmi eufonického vyznenia básnického diela, ale opakovanie sa týka aj jednotlivých slabík a hlások. Na tieto výskumy nadväzuje Mikuláš Bakoš vo svojej knihe *Vývin slovenského verša od školy Štúrovej*. Od iných štrukturalistov sa líši tým, že dôsledne uplatňuje diachronický aspekt pri výskume slovenského verša. Už u neho sa vyskytujú matematické údaje pri argumentácii, ktoré sa rozšírili najmä v 60. rokoch 20. storočia. V slovenských pomeroch sa tak stalo najmä vo vedeckej tvorbe Jána Sabola a Františka Štrausa, ktorí položili základy exaktného rozboru verša vo svojej rovnomennej publikácii (*Základy exaktného rozboru verša*, 1969). Tu sa už pracuje s výsledkami teórie informácie, kľúčovými slovami v súvislosti s básnickým textom sa stávajú entropia a redundancia, porovnáva sa aj próza s poéziou.

Verzológia má svoj samostatný obsah v rámci poetiky, základnou jednotkou je verš. Verš (*lat. versus = obrat, riadok)* je spravidla jeden riadok básnického textu. Vyznačuje sa zvukovým usporiadaním, ktoré je založené buď na pravidelnom rozložení prízvučných a neprízvučných slabík, alebo na pravidelnom striedaní dlhých a krátkych slabík. Táto zvuková organizácia sa opakuje vo viacerých veršoch. Vďaka pravidelnému výskytu zvukových prvkov sa verš stáva aj sémantickou jednotkou, ktorá zvýrazňuje a dopĺňa obsahovú zložku básnickej výpovede. Nevyhnutnou podmienkou vnútorného usporiadania básnického textu je rytmický impulz, t. j. očakávanie, že po skupine rytmických jednotiek, organizovaných určitým spôsobom, bude nasledovať jednotka organizovaná podobne alebo zhodne.

Podkladom pre vznik rytmu môže byť rytmický impulz vyvolaný striedaním dlhých a krátkych slabík, opakovaním rovnakého počtu slabík alebo prízvukov, resp. opakovaním počtu slabík so striedaním prízvučných a neprízvučných slabík vo verši.

Najjednoduchšou zložkou rytmického impulzu je dvojdielna intonačná schéma, čiže rozčlenenie verša na dva polverše, čo si uchováva aj voľný verš. Za intonáciu (lat. *intonare* = zaznieť) pokladáme tónový prízvuk vystupujúci v slovenčine vo vete. Pod intonáciou treba chápať zmenu hlaso-

vého tónu (melódiu) v priebehu reči, v básni v rámci verša. Obyčajne ide o klesavú intonáciu (kadenciu) v polverši, pričom na začiatku druhého polverša sa tón zvýši a postupne znova klesá. Verš na dva polverše rozdeľuje pauza (prestávka).

No žena, pane môj, // stráca sa ako sneh,
ak raz len zablúdila // v riečisku márnych nieh.

J. Kostra: Ave Eva

Ak báseň obsahuje krátke verše, obyčajne každý verš tvorí jeden samostatný intonačný úsek:

A zrazu jedno // znamienko
navyše.
Bodka.
Otáznik.
Pomlčka.

J. Štrasser: Znamienko za Dušanom Kuželom

Verzológia spravidla rozlišuje štyri verzifikačné systémy, ktoré sú založené na prozodických princípoch podľa spôsobu vytvárania rytmu vo verši. Z tohto hľadiska sa hovorí o časomernom, sylabickom, tonickom, sylabotonickom type verša. Osobitným typom je voľný verš, ktorý tiež má svoj rytmus, ale nepravidelný.

• Časomerný verzifikačný systém. Veršový systém založený na striedaní dlhých a krátkych slabík, obyčajne bez rýmov. Hoci má grécky pôvod, v slovenskej poézii sa udomácnil prostredníctvom latinčiny. Slovenský jazyk má isté predpoklady pre časomieru, lebo oproti iným jazykom (ruština, poľština, bulharčina, angličtina, francúzština) rozlišuje dlhé a krátke slabiky. Základnou časovou jednotkou je v ňom móra, ktorá zodpovedá jednej krátkej slabike. Dlhá slabika sa vyslovuje v trvaní dvoch mór. Časomerné stopy v slovenčine majú štyri móry. Prostredníctvom mór sa vytvárajú stopy s klesavou intonáciou (trochej, daktyl), stúpavou intonáciou (jamb, anapest) a neutrálnou intonáciou (spondej). Stopy sa zaraďujú do skupín podľa počtu mór obsiahnutých v nich: 1. stopy so štyrmi mórami: daktyl /– UU/, anapest /UU – / a spondej /– –/; 2. stopy s tromi mórami: trochej /–U/, jamb /U– /.

Časomerný verzifikačný systém na vytváranie ťažkej doby verša nevyužíva iba dlhé samohlásky, ale aj slabiky, v ktorých po krátkej samohláske nasledujú aspoň dve spoluhlásky. Ťažká doba vzniká aj pauzou vyznačenou interpunkčnými znamienkami vo verši.

V slovenskej poézii sa časomiera obmedzuje na obdobie klasicizmu (J. Kollár, J. Hollý).

Najznámejším dvojverším časomiery je elegické distichon, pozostávajúce z hexametra a pentametra. Hexameter *(z gréc. hexametron, hexa = šesť; meter = miera)* je časomerný verš, ktorý pozostáva z piatich daktylských stôp a jednej trochejskej stopy, pričom daktyl môže byť – okrem 5. stopy – nahradený spondejom. Vzorec:

- U U / - U U / - U U / - U U / - U U / - U /.

V poradí 5. stopa musí byť záväzne daktylská, ale trochej na konci verša môže vystriedať aj spondej. Ide o zostupný verš, v ktorom väčšie zastúpenie daktylských stôp znamená zrýchlenie tempa, kým väčší výskyt spondejských stôp zase spomaľuje tempo verša. V hexametri je obyčajne aj výrazná intonačná prestávka, najčastejšie po 3. stope, ktorá člení verš na dve časti. Hexameter sa zvyčajne vyskytuje spolu s pentametrom a spolu tvoria elegické distichon:

Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážiti každou,
- U U / - U U / - U U / - - / - U U / - U
Ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok.

J. Kollár: Předzpěv

V uvedenej ukážke je prvý verš hexameter a druhý verš pentametrom. Výrazná intonačná prestávka je po 3. stope, ktorá delí verš na dve časti.

Pentameter *(z gréc. pentametron = päť stôp)* je časomerný verš zložený zo štyroch daktylov a z dvoch neúplných stôp, ktorý na dve časti rozdeľuje dieréza. Samostatne sa nevyskytuje, len vedno s hexametrom, tvoriac elegické distichon. Sám názov je mylný, lebo neúplné stopy – tretia a šiesta stopa – sa pokladajú za jednu; neúplné stopy by sa mali považovať za samostatné, pretože chýbajúcu ľahkú dobu vypĺňa pauza. To znamená, že ide o 6-stopový verš s týmto vzorcom:

- U U / - U U / U // - U U / - U U / U
Aj zde leží zem ta, před okem mým smutně slzícím,
Někdy kolébka, nyní národu mého rakev.
- U U / - U U / - ^ // - U U / - U U / U

Druhý verš je ideálnym príkladom na pentameter, lebo všade sa vyskytuje daktyl. V rámci pravidiel a normy časomernej metriky sa však i v pentametri môže daktyl vystriedať spondejom, lebo obidve stopy obsahujú 4 móry.

• **Sylabický verzifikačný systém.** Veršový systém *(z gréc. syllabe = slabika)* založený na výskyte rovnakého počtu slabík vo verši. Charakterizuje ho: 1. izosylabizmus, t. j. opakovanie veršov s tým istým počtom slabík; 2. výrazná prestávka (dieréza, predel) v strede verša, ktorá ho rozdeľuje intonačne na dve časti; 3. zhoda veršového a rytmického členenia, t. j. medzi jednotlivými veršami nie sú presahy ako v sylabotonizme; 4. častý výskyt združeného rýmu.

Sylabický verzifikačný systém sa rozšíril v umelej poézii vtedy, keď autori obracali svoju pozornosť na ľudovú slovesnosť a čerpali z nej impulzy a podnety. Bolo to v čase rozkvetu poézie Štúrovej školy; jej predstavitelia v básnickej tvorbe najviac používali práve tento systém. Vo folklóre bol však odjakživa jediným prozodickým systémom.

Za najfrekventovanejšie typy sa pokladajú osemslabičníky a dvanásťslabičníky. Dvanásťslabičný verš alebo alexandrín má cudzí pôvod, ale zapadol do slovenského veršového systému a lepšie vyhovoval dielam so závažnou spoločenskou tematikou ako kratšie podoby:

Sloboda, Slovanstvo bude vždycky jedno,
jak má jedno padnúť, tak nech padnú vedno.
Pohostinná lipa slávska strojí hody,
prijíma do lona susedné národy.

J. Kráľ: Duma slovenská

V dvanásťslabičníku je napísaná aj Bottova *Smrť Jánošíkova*. Sylabický prozodický systém však využíval aj verš s dlhším rozsahom: trinásťslabičník použil S. Chalupka v básni *Mor ho!*, štrnásťslabičník J. Kráľ v básni *Jarná pieseň*. Vyskytujú sa aj básne s kratšími veršami, ale tie sú ponáškami zväčša na ľudovú pieseň alebo slúžili pre vznik umelej balady, ako napr. Chalupkov Turčín Poničan.

• **Sylabotonický verzifikačný systém**. Veršový systém *(z gréc. syllabe = slabika, tonos = prízvuk)* s ustáleným počtom slabík a rovnakým umiestnením prízvukov vo veršoch. Podlieha stopovej organizácii, ale namiesto striedania dlhých a krátkych slabík časomiery ho podľa istých pravidiel tvoria prízvučné /X´/ a neprízvučné slabiky /X/. Prízvučné slabiky vypĺňajú ťažkú dobu verša a neprízvučné slabiky ľahkú dobu verša. V slovenskej verzológii sa rozlišujú nasledujúce stopy: jamb (XX´), trochej (X´X), daktyl (X´XX). Ostatné stopy iba alternujú s uvedenými základnými stopami, ako napr. spondej (X´X´), amfibrach (XXX), anapest (XXX´). Obmedzenosť využitia väčšej variety pri tomto veršovom systéme vyplýva z osobitostí slovenského jazyka, ktorý má prízvuk na prvej slabike slova. S tým súvisí skutočnosť, že pri vytváraní rytmu hrá výskyt rovnakého počtu slabík

významnejšiu úlohu ako prízvuk, lebo zvyčajne ide iba o istú tendenciu uplatnenia jambického, trochejského alebo daktylského rytmu. Stopový charakter verša sa dá identifikovať predovšetkým podľa začiatku a konca verša, ale úplná pravidelnosť sa dodržiava len zriedkavo.

Presah je charakteristickou vlastnosťou tohto typu verša. Nezhoda medzi rytmickým a vetným členením veršov sa uplatňuje hlavne v sylabotonickom veršovom systéme. Jej podstata spočíva v tom, že syntaktický celok prechádza (presahuje) z jedného verša do druhého, čím sa vytvára isté napätie medzi rytmickou a syntaktickou organizáciou básnickej štruktúry. Presah je malou nepravidelnosťou, ktorá slúži na odautomatizovanie veršov.

S divými koňmi zamyslenia som dovial
sem krutý a príliš plavý
Čelo som si krvou pomaľoval
v lesoch vŕzgajúcej trávy

I. Štrpka: V chladnom dni s dlhou kopijou

V sylabotonickom verzifikačnom systéme sa obyčajne vyskytuje aj rým. Rým je zvuková zhoda na konci slov alebo skupín slov na konci veršov, prípadne polveršov. Patrí medzi osobitosti poézie, ale nevyskytuje sa v každej básni. Nie je úplne neznámym prvkom ani v próze, napr. tzv. makáma v arabskej literatúre záväzne vyžaduje, aby sa v próze používal rým. Naproti tomu blankvers, hodne rozšírený aj v slovenskej literatúre, rým nepozná; o voľnom verši platí to isté.

Prvoradou úlohou rýmu v poézii je spájanie pojmov vo vedomí, ktoré sú obyčajne značne vzdialené a ťažko spojiteľné. Takto dochádza k rozličným asociáciám u čitateľa, čím sa zvyšuje komunikačný dosah básnického textu a jeho estetický účinok. Pravidelné rozloženie rýmov značne ovplyvňuje aj akustickú prediktabilitu textu.

V triedení rýmu sa uplatňujú rôzne hľadiská:

1. Podľa prízvuku ho delíme na mužský a ženský. Ak je prízvuk na poslednej rýmujúcej sa slabike, ide o mužský rým a vytvárajú ho zväčša jedno- alebo trojslabičné slová. Ak je posledná rýmujúca sa slabika neprízvučná, je to ženský rým a tvoria ho obyčajne dvoj- alebo štvorslabičné slová.
2. Podľa rozloženia rýmov v strofe rozoznávame rým združený, striedavý, prerývaný, obkročný a postupný.

Podľa iných kritérií rozlišujeme ešte rým gramatický, keď sa rýmujú tie isté koncovky v slovách. Namiesto úplnej hláskovej zhody sa niekedy vyskytuje v básňach aj asonancia, čiže zvuková podobnosť slabík. Podobnú funkciu ako rým plní aj aliterácia.

• **Tonický verzifikačný systém**. Za tonický sa považuje taký typ verša, ktorý sa zakladá na pravidelnom opakovaní prízvučných slabík (ťažkých dôb), pričom počet neprízvučných slabík sa môže ľubovoľne meniť, ich počet nie je relevantný z hľadiska zvukovej výstavby verša. Tento veršový systém je založený výlučne na prízvuku a udomácnil sa hlavne v anglickej a čiastočne v ruskej poézii, v jazykoch, v ktorých má slovný prízvuk enormný význam a výslovnosť ostatných slabík sa značne redukuje.

Osobitné miesto v rámci verzológie zaujíma voľný verš, ktorý má menej ustálených prvkov ako ostatné prozodické systémy. Napriek tomu aj voľný verš sa líši od prozaického textu svojou štruktúrou, ktorá je vytvorená na spôsob básnického textu, hoci je založená na nepravidelnom striedaní veršov rozličnej slabičnej dĺžky.

Za istý variant voľného verša sa v 2. polovici 20. storočia pokladal aj grafický verš, čiže kaligram, ktorý vzniká z rozdielu medzi písaným textom a jeho zvukovou realizáciou. Tento typ básne je založený na funkčnom napätí medzi vertikálnou a horizontálnou výstavbou textovej štruktúry, kde sa grafické zobrazenie pokladá za dôležitý aspekt nositeľa rytmu. Aj v slovenskej poézii sú pokusy o tento typ básne (Ján Kostra, Štefan Moravčík, Viliam Klimáček).

LITERATÚRA

Bakoš, Mikuláš. 1966. *Vývin slovenského verša od školy Štúrovej.* Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.

Findra, Ján – Eduard Gombala – Ivan Plintovič. 1979. *Slovník literárnovedných termínov.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Hrabák, Josef. 1973. *Poetika.* Praha: Československý spisovatel.

Hrabák, Josef. 1978. *Úvod do teorie verše*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Jakobson, Roman. 1995. „Základy českého verše." In *Roman Jakobson: Poetická funkce,* ed. Miroslav Červenka, 157–248. Jinočany: H & H.

Macey, David. 2000. *The Penguin Dictionary of Critical Theory*. London: Penguin Books.

Mukařovský, Jan. 1971. *Cestami poetiky a estetiky*. Praha: Československý spisovatel.

Pavera, Libor – František Všetička. 2002. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc.

Štraus, František. 2003a. *Príručný slovník literárnovedných termínov.* Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov.

Štraus, František. 2003b. *Základy slovenskej verzológie*. Bratislava: Literárne informačné centrum.

Valček, Peter. 2000. *Slovník literárnej teórie. A – J.* Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov.

Valček, Peter. 2003. *Slovník literárnej teórie. K – Ž.* Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov.

Vlašín, Štěpán a kol. 1977. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel.

Žilka, Tibor. 1987. *Poetický slovník*. Bratislava: Tatran.

Žilka, Tibor. 2011. *Vademecum poetiky*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
Žilka, Tibor – Viliam Obert – Mária Ivanová. 2012. *Teória literatúry pre gymnáziá a stredné školy*. 6. vyd. Bratislava: OG – vydavateľstvo Poľana.